

Червоний шлях, №10 — Смерть Франка (поема)

Василь Бобинський

1926

Exported from Wikisource on 12/11/17

ВАСИЛЬ БОБИНСЬКИЙ

СМЕРТЬ ФРАНКА

ПОЕМА

Немов пливак, знесилений, охлялий,
Що довго плив, і вже близький мети,
Попавши в вир, що розбиває скали,
В зрадливій тоне глибині води,
Мов сонця круг, похилений над обрій,
Що котиться, паде нестримно вниз
І людям шле свій усміх теплий, добрий,
Обмитий сяйвом пурпурових сліз,
Мов робітник, що покінчив роботу
І, в'яжучи свою майстерську снасть,
Свій твір, цей плід свого труду й поту,
Останній раз ще поглядом обдасть,—
Так танув, так одходив, так прощався
З життям, з людьми, з роботою — Іван.
Згасав пожар, що в небеса вдирався,
Нестримно гаснув, потахав вулкан.. .
Той гордий ум, що бунтувався богу,
Що нівечив цей твір безтямних рук,
І По голосив: Ти — вічний — встав з нічого.
Ти тать — не цар — людей, їх крові й мук.
Той гострий меч подвижницького слова,
Той титаничний молот дивних діл,
Що ним низька, погорджувана мова
Вогонь папкйй кресала з мертвих тіл —

... Той велетенський гнів, що півстоліття
Гнучких рабів бичем погорди бив,
Що їм влітав терни в вінки і квіття,
Бо так безмежно нищих полюбив,—
Те все тепер — клубок охлялих нервів,
Страждених м'язів і пригаслих віч —
Життя кидало на поталу червів...
Згасав пожар... П'ялась до скоку ніч... .

*

... І не стерпів бунтарський дух. В-останнє
Зустрінув з насміхом ворожку - смерть.
Ще раз повів у світ своє коханнє,
Що серце ним навагоніло вщерть.

Ще раз повів його у ті простори,
Де тішиться й боліє все живе.
Де за краплину щастя — горя море,
Де в болю й муці день за днем пливе.
Не йшов - же з ним Віргіль ні Беатриче,
І не вінчав його ніхто вінком.
Вело його гірке життя мужиче,
Що виссав з материнським молоком.
Пішли шукать тих літ, що не здогониш
І бистрими пташиними крильми.
Що утікають вистрибом, босоніж,

У краї, якого не повернем ми.
Пішли блукать на давні ці доріжки,
Що він по них ще дів'яком блукав,
Ловити в лісі ігри, співи, смішки
І тих мавок, що їх малим лякав.
Пішли пристанути над бистрим виром
(Де був поправді неглибокий брід),
На березі, де юродивий Мирон
По свому вчивсь розгадувати світ.
Пішли поспать на тому оборозі,
Де раз оката туча градова
Послухала простягнуті в тривозі
Чийсь дрібні діточі рамена.
Пішли до тої батькової кузні,
Де жар пашів, де міх бурчав, сопів,
Де молоти, мов велетні потульні,
Гули свій дивний, металевий спів.
І бачили чийсь хлоп'ячі очі,
Задивлені в червоно - жовтий жар
І в рій іскор, що мов зіниці ночі
На всі боки розприскували чар,
І в батькові м'язисті, дужі руки,
Що гримали, аж запирало дух,
І з рівних штаб химерні гнули луки
І з брил важких викоували плуг.
. . . І бачили, як полум'я і криця
Займалися в дитинячих очах,
Як там грізна кувалась блискавиця,
Що п'їть мала смерть нести і страх...

Та час не жде, і треба далі йти,
Бо світ не гра, а труди і мозолі...
И ось уже білесенькі листи
Йому той світ роз'яснюють у школі.
Що - дня йому з'являється з тих карт
Щось радісне, нове і незвичайне.
Метал думок проходить білий гарт,

Все більші й більші вигрібає тайни.
А там за ними все нові й нові
І що-раз глибші, що - раз таємніші.
Збагнеш — і ясно стане в голові
І мислі мчать повніші й моторніші.
А не збагнеш, то мучишся й гориш,
І світ тобі гидкий, і друг — мов ворог,
Аж поки всіх колод не відвалиш
І перешкод не розітреш на порох.
І бачиш: книги — морська глибина.
Що дивні перли в ній на дні глибоко ;
І сміливо пірнаєш в них до дна
І пишними скарбами тішиш око.
Та час пливе, і невгомонний дух
З них рветься в світ безмежний, необгорний,
І врзується ум, мов гострий плуг.
В цілець життя незайманий і чорний.
І бачить він, що правди мудрих книг

Якісь недоговорені, неповні,
Що світ чомусь не дивиться на них,
Що в нім всередині щось інше, ніж назовні.
Бо хоч який величний, гордий храм
Красі й думкам створили тисячліття,
То хлопець ще завжди мудрий, свиня і хам,
І робітник ще все погній і сміття...
Бо поруч пишних, золотих палат
Гниють хижки спліснявілі й огидні,
Бо в розкошах живе лиш пан і кат,
А робітник і хлопець ковтає злидні,
І гнеться вниз, хоч вік свій, без ваги,
На панщині для інших коротає,
І слухає, як свищать батоги,
І сам під них хребет свій підставляє.
І де на все те відповідь знайти?
І як одно із другим погодити?
Мовчать у книгах білі листи,
Не хочуть всіх таїн життя розкрити...
І бачить він: хоч книги — глибина,
Та більший глиб — життя живе й звичайне.
І хто в його безодні порина,
Відкриє в них найкоштовніші тайни.
Лиш тайни ці не радують очей,
Зате зморшками білі чола орють.
Бо їх нутро чорніш німих ночей—
Що молодих людей старцями творять.
Їх міць така, що всі храми думок
І правд гнучких торощить в переверти,
Хто - ж їх знайде, за тим вони крок - в - крок,

Не покидаючи, йдуть до самої смерти...

Хто це такий, цей молодий юнак,
Що в бідній, неопаленій кімнаті
У ніч глуху за книгами заляк
І мріє думи, дивами багаті?
Як хутко - хутко бігає перо,
Поскрипуючи в непорушній тиші.
Ростуть слова - квітки : краса, добро.. .
Тремтить рука, що їх любовно пише.
А ось осот: гніт, кривда, мука, кари,
Неволя, злидні, раб ; деспот і звір...
І на чоло лягають чорні хмари,
І тінь од них кладеться на папір.
. . . Шумлять ліси, гримить гірський потік,
На доли мчить швидкий, нестримний Опір.
А паном там— свобідний чоловік,
Що править вічами і носить топір.
Хребта йому не гне ще боярин,
Ані князівський гридник - недотепа.
Громади й гір безпанський, гордий син
З ведмедем в бій іде в глухих вертепах.
На клич вогні, ясаючих до бою.
Здвигается від Попраду по Прут.
Розправиться з мадьярами й ордою
І боярівну полонить Беркут.
. . . Шумлять ліси, гей, гнуться дерева.
Минуть дорі - доріі століття

мінають довіл - довіл столптя,
І хилиться мужицька голова
В ярмі кріпацтва, злиднів, лихоліття.
Мов скот живе погноблений мужик,
Життя його пса панського не варте,
А на страшний одчаю й муки крик
Дають одвіт жорстокі панські жарти.
День в день гамарня з досвітку до ночі.
День в день окоман, нагайки і глум.
. . . Т а чуй: шумлять ліси, і в них клекоче
Якийсь буйний, грізний Великий Шум.
Гей, шуме, шуме, якби ти це знав,
Яка велика міць дрімає в тобі.
Якби ти знав, що міць — основа прав,
То ти б не гнів живим у темнім гробі.
Ти б не поїв своєю кров'ю дрянь,
Що шкуру з тебе дре й жадає дяки.
А ти б мов грім загоготів : Устань,
Хто жив, і будьмо люде— не собаки.
Ти б сколихнув будову кривди дряхлу
Одним кивком своїх кремезних пліч,
І твоє горе зникло б так і стахло,
Як перед сонцем чезне чорна ніч.

Гей, шуме, шуме, вдар, загогочи,
Нехай тремтять тирани у палатах.
В посоці їх гидкій ополочи
Цей світ, що в дибах нидіє і гратах.

Святі вогні розсій, розкинь в простір,
Хай згине тьма у безвістях таємних,
Хай міріядам позасвітних зір
Дадуть одвіт громади зір туземних.
Нехай на згарищах рабства, обиди
Вільної праці забринькує вік.
Хай в майбуття шляхом борні й побіди
Нестримно йде свобідний чоловік.
... Скрипить перо, співав в лямпі гніт,
І линуть-линуть радісні картини...
Гей! Юносте! Який чудовий світ
Сотворим ми, як світ старий загине.
Розходиться, мов змора, ніч густа,
Летять гадки в незміряне безмір'я ...
... А там — чиї там очі і уста ?
Чи не дівчини гордої з Підгір'я?
Гей! Молоді літа! Гей! Бистрі коні!
Гей! Лицарю із золотим мечем!..
... І тільки гість блудний сховав в долоні
Старе чоло й заноситься плачем...

ЗІВ'ЯЛЕ ЛИСТЯ

Як почувеш вночі край свого вікна...
Це не дощ, це не вітер голосить.
Це чиясь непрожита, забута весна
Там на чатах стоїть край чийогось вікна,
Безнадійно смутна,
І жаліється тихо і просить :
Не дивися в цей бік, не збавляй собі сн а...

Звідки, звідки та пісня, мелодія та?
Що так гірко, так важко ридає?
Це не є сирота... це не є сирота...
Це чиєсь понівечене, вбите життя,
Що осліпло й дороги питає...
Це не є сирота. . . сирота. . . сирота ...
Це не є той жебрак, що в бурхливій порі
До вікон, до дверей твоїх стука ...
Це є хтось, хто згубив ясне сяйво зорі
І стоїть уночі на дощі, на дворі...
Це розпука... розпука ... розпука ...

*

Гадюкою звивається дорога...
Куди, куди біжить дорога ця?

Каміння, глід, жар, згага і знемога...
Немає їй ні краю, ні кінця...
Усі квітки жорстокий хтось роздавив,
З крилець надій райдужний пил обтряс ...
...Дрогобич, Львів, Самбір і Станіславів,
Залізний кінь, жандарм, багнет, шупас.
Жахливе сам - на - сам в бруднім готелі,
Вмирання з голоду три довгі дні,
І — крик конаючого на пустелі —
Апокаліпса - візія „На дні“.
Голодний жар, беззуба змора смерти,

І ... сон в жару?.., чи й справді вірний друг?
...А там — чи-ж може хлопський син умерти,
Де стигне сад і терпко пахне луг?
Де янтарем бренить пшеничне поле.
Біжать на став купаться зграї верб,
Де з сонця в день збирають нектар бджоли,
А нічю зорі жне небесний серп п ...
Ще мить постій, задумана хвилино.
Він утомивсь, охляв і знемага...
Та кат — життя не відає спочину.
І вже повітря тне ляск батога.
І вже мов суп, жандарський хижий кіхоть,
Що;гй цю дробину забуття розгріб.
Та що їм там життя людини? — Віхоть...
Зоприв один?— Чорт з ним! Іще є сніп!..
Гайда, гайда в дорогу, в спеку, пішки
В самі жнива, — гайда, гайда вперед!
Пливуть лани, гаї, ставки, обніжки ...
Піт очі їсть... Поблискує багнет.
Не попускають хижі, гострі кіхті.
Вжирається в підощви ринь, пісок.
А що комусь там злізуть з пальців ніхті ?
— Хто б там пустим журились? — Це дріб'язо к ...
А що комусь на плеснах шкура репне?
Це теж пустяк... Гайда, гайда вперед!
Що на стежках червона кров заскрепне?
І вродить мак?.. Блищить як змії багнет.

*

„Я щіль всіх ваших дл, страждань, натуги,
Мене боїться все, що лиш живе,
Мені всі ваші сни, кохання й туги.
Найвищий ум поставив тут мене
Цісарських правд і панських вартувати
І мною лиш владарство їх міцне.

Лиш у мені страх бачить хамство кляте,
Бо я — оруддя мети швидке і страшне.
Lasciate ogni speranza, voi, ch'entrate!“

Такі слова написані червоним
По чорному, на причілку воріт,
Здаля кричали глумом і прокльоном.

Застигли в них кров, мука, труд і піт
З давніх давен катованого люду.
Та не злякавсь їх мандрівник, не зблід.

Цей притон тьми, злочинств, розпусти, бруду,
Цей червотокий, цей гнилий боляк,
Освячуючий всю брехню й облуду

Верхів шляхетних, знав він, знав, ще й як.
Це він йому на серці напечатав
Розпеченим тавром пекельний знак.

Це він в свої ненадли нетрі прятав
З давніх давен все тавро, все плітце

У давніх давніх все творче, все шідне,
Все, що не йшло під руку автократам.

Це він своє погруддя кам'яне
Підвів угору, злобний і безличний,
Мовляв: „А ну стрібуй торкнуть мене,

Якщо кортить тебе меч прав двосічний“
Мовляв: „Я неблаганний, наче смерть.
Слуга панів — для вас я владар вічний“.

Це з ним — завзяттям сповнений ущерть,
Боровся він вже стільки - стільки років,
Лупаючи невтомно вперту твердь,

Складаючи трибут найкращих соків
На цей жадний все жиру жертівник
Божків брехні, катів і лже - пророків ...

Роздався грюкіт. Дивний мандрівник
Переступив межу страшної брами
І в тьмі густій, гнітучій серце, зник.

Ослизла гніль, мов з гробової ями,
З усіх кутів до його потяглась
Холодними, ховзькими щупальцями.

До ніг клейка присмокнувалась мазь.
Та в тьмі ніяк не мож було пізнати,
Чи це застигла кров, чи тільки грязь.

Десь угорі часом крізь грубі ґрати
Щось мов далекий сонний спомин дня,
Що заблукав сюди, щоб тут сконати.

І знову тьма, страшна, гнітуча тьма.
Та він ішов без стриму, без упину,
Хоч звідусіль чаїлась западня.

Аж зір його, охлялий до загину,
Нараз у дивнім сяєві вогнів
Побачив повну величи картину:

На тлі- крутих, навислих стін чорнів
Ряд постатей могутніх і суворих,
Тьма тьменна рук, рамен, плечей, голів.

Мов ров води на кам'яних заборах /
Ішов відтіль шум, двигіт, брязк і гук,
Здіймався в гору курявою порох.

Хиталися хребти зігнуті в лук,
Пучнявіли і напинались м'язи,
Могутньо двигались підойми рук

І з розмахом гатили раз від разу
В один чіткий, вичитуваний такт,
Мов під товчком таємного наказу.

Мов зв'язані в якийсь могутній такт,
—

Г'атили в мур знаряддями важкими
З упертістю стихійних катаракт.

І мур твердий вступався перед ними,
На всі боки розприскував скалки,
Що скрізь лежали слоями товстими.

Він знав, він знав : оті робітники
Усі були гаразд йому знайомі.
Усі вони — роки, сотки, віки

Прожили з ним отут, у цьому домі.
Цей дім, базар, де людська кров — ціна,
Якою десь, у золотій Содомі,

Платитимуть за келихи вина,
За сміх повій, за їх безстидні клуби,
— Цей дім — його одвічна отчина.

А ці закуті в пута скалоруби—
Його брати, що з давніх вже давен
Підрубують тюремні кляті зруби.

Були тут всі. Ось поводитар племен
Убогих, темних людських скотопасів.
Сіяч обильних плодами сімен.

Ось муж, що вік весь сіяв правди засів,
Що брав в опіку сіявки гущі

що брав в стіжку сиряки, гупьки
Перед неситством шовків і атласів.

Он два стрункі, мов кедри, гірняки —
Предківського громадського устрою
Й його свобід чуткі вартівники.

А там непереглядною юрбою
Ряди обдертих хилих ріпників
Захляманих вонючою ропою.

А онде гурт бездомних дітваків,
Безштаньків босих, байстриюків, андрусів,
Жевжких, мов тічка диких щенюків.

А он стовпи державних кас, фіскусів,
Капіталіст і ліверант мітляр,
Що на „штайрант“ продати хату мусів.

Усі, що їх пригнув страшний тягар
Зневаги, кривди, визиску й розбою,
А за собачий труд ніщо, крім кар,

Стояли тут безмежною чергою
Тверді й важкі, мов крищевий таран,
У боротьбі з ворожою стіною.

І ось нараз, мов вітер, що схвилює лан,
Так у повітря з уст їх шепіт вплив
І слово ніс: Ів ан ... Іван ... Іван“ ...

І очі всіх до віч його прилипли

І рамена до його простяглись
А шепіт п'явсь як в повню моря приплив.

Ішов до них і чув, як ріс у вись,
Як з кожним кроком прибували сили,
Що в нім кипіли й бурились колись.

Чув, як вогонь йому гнав жар у жили,
Як кожний нерв і кожний фібр і м'яз
Новим товчком здригнулися й ожили.

Він знав : цей тремт, що ним цілим потряс,
Ця громова напруга животворна
Ішла від них, від чорноземних мас.

Це із свого неvigаслого горна
Своїому синові нову снагу
Несла земля, земля прошедра, чорна.

В цю - ж мить, ударом дикого страху
Пришиблений, хитнувся мов дуб підтятий,
А в горлі мав гірку мов жовч смагу.

Бо спостеріг, що молоти й лопати
І ввесь струмент, яким громада ця
Не угавала мур сікти й лупати,

Не знаючи ні втоми ні кінця,

— Це вирвані живцем з живого надра
Живою кров'ю зрошені серця.

Як в домні квадрат припаяний до квадрата,
Так до їх рук і сталевих оков
Припаяні були живцем ті ядра.

А дивний блеск, що тьму як меч поров,
Це був вогонь сліпучий і червоний,
Що ним в тих брилах паленіла кров.

... Аж ось, немов запалі в землю дзвони,
Немов жалке квиління немовлят,
Десь із глибу добулись дикі стони.

Мов лилики злітали до аркад,
Товклись до стін померклого склепіння
І відтам важко падали назад.

Почувши це нелюдське лебедіння,
Метнулись всі до молотів, лопат
І стали знов розкришувать каміння.

Хто стогне там? яким гріхом проклят?
В кінці уста добули з себе голос.
І хором залунав одвіт: „Твій брат“.

І в мозку щось на двоє розкололось
І виригнуло вверх одну з картин,
З яких невчасний сніг паде на волос:

Вонючий дим. ліс веж. сопня машин

І ... зойк страшний з заваленої шахти ...
І плач жінок : Мій муж ... мій брат ... мій син ...

Хиба-ж не їх вкривали грубі плахти,
Не їх, тоді, кривавих і брудних
На власні очі бачив на возах ти?

Невже їх зойк і досі ще не втих?
Невже вони там в ямі тій не вмерли?
І іскорка життя ще тліє в них ?

Хто ж ті жінки, що голови оперли
До стін і ллють з осліплених зіниць
Такі прозорі і пречисті перли?

Чи й їх яка незрозуміла міць
Перенесла з - над тої шахти тута
На дальшу муку в царстві тих темниць?

.. І їх також оповивали пута.
Та ті з їх віч спливаючі струмки
Були не перли, а були отрута.

Бо де б не впав потік тих сліз їдкий,
Умить там камінь репався і тріскав,
І мур твердий кришився на шматки.

А хоч в них промінь саморідний блискав

І мерехтів у семибарвній грі,
То з них не сміх, а гнів палючий прискав.

Отсі сліпі, німі каменярі
Це був для тьми найсмертельніший ворог,
Бо це були роділлі — матері.

Тікав від них, блукав по коридорах,
Та де б не йшов, де б не звертав свій крок,
Скрізь бачив їх, закутаних у морок.

А сльози їх спливалися в струмок
Що ріс і ріс і плив уже струєю,
Що мала тисяч - тисячиз приток.

Ішов за ним, ішов за течією
Що чим-раз глибший вигризала яр,
Звиваючись огнистою змією.

А все минав картини знаних кар.
Раз материнських сліз жива криниця,
То знов з огнистим серцем каменяр.

Аж перед ним знялась у гору шпиця.
Вогонь погас, і ніч була глуха.
І він пізнав, що тут уже границя.

Стіна її була гладка й стрімка,
І в тій стіні, немов можем обтята,
Без шелесту зникала сліз ріка.

Не піддавалась тим сльозам скала та,
Була міцніша, як сліпе живло.
І він пізнав, що це стіна проклята.

Бо як ні било, скільки ні товкло
У неї кляту горе те жіноче,
Вона все гордо зводила чоло.

Тоді він вчув, що тиша щось шепоче
І на стіні навислій спостеріг
Мов обриси облич, уста і очі.

Коли-ж іще сильніше зір напріг,
Пізнав, що струмень той огнистий прямо
У ті хавки навшир одкриті біг,

Мов у безодню, ненаїстну яму,
Аж захлипались їх гидкі пельки
Від струй — цього сцілющого бальсаму.

І видно ці гіркі сліз річки
Були для них ситним, поживним миром,
Бо всі були товсті, як пацюки,

Годовані картоплею і чвиром,
А тускні очі їх, немов блини,
У маслі, плавали оброслі жиром.

Аж ось його побачили вони

Й жажнулися немов од світла сови,
Аж сопухом війнуло із стіни.

Перемагаючи нуду, питав їх: „Хто ви?“
І вчув одвіт: „Ми рідні, ми свої,
Ми величі народньої основи.

Ми лицарі, вельможні, ми князі,
Ми смирні слуги божі, ми гетьмани,
Ми блеск історії, ми сіль землі.

Ми ті, котрих прославили бояни,
Ми ті, котрих народ на верх підніс
Вести його у майбуття незнане.

Ми ті, котрим на сліпо вірять низ.
Ходи - ж і ти, пристань до нас від нині.
Глянь, як нам страшно жаль народніх сліз,

Як ми їх не даєм на жир чужині,
Глянь, як ми дбаємо про їх талан,
Які шляхетні ми й які ми ... „Свині

І глитаї“— скінчив за них Іван,
„Розбійники, злодії, галапаси,
Болиголов, отрута і дурман.

Гидке хробацтво, на наживу ласе,

Народу нужа і народу бризь,
Тілесна гніль і духа паріяси“.

І крик страшний вони зняли в цю мить
І почали шипіти, як гадюки,
І ригати на його жовч і їдь.

Мовчав. Та біль надлюдської розпуки
Щось вивертав у йому до основ,
Як грім, що дуба роздира на штуки.

Аж кліть грудну на двоє розколов
І м'яса шмат шпурнув йому в долоні,
Що димився й ронив перлисту кров.

Як плід живий, що в материнській лоні
З любовних снів почався і достиг,
І, видертий на світ у муці й стоні,

Стрічає гущу загадок страшних
Тривожним, першим, безпомічним криком,
— Так з того серця крик прорвавсь і стих.

Іо він почув, як сил прибоєм диким
Його рвонуло вверх і він росте,
Росте титаном, обром огнеликим.

І вздрів, що бідне кволе серце те,
Мов у кліщах затиснене у жмені,
Пучнявіє і полум'ям цвіте.

А того полум'я мені чердені

А хто в полум'я мечі черпав
Прорізують, рубають тьму, і в тьмі
Вирубують вогнисте слово: геній.

Пора: — сказав, і рамена міцні
Мов сталеві підойми вгору вигнув
І молотом завдав удар стіні.

Здрігнувся мур, задвиготів, підплигнув
І градом тіл, рамен, плечей, голів
У глибину струї слізної ригнув.

І знов удар, і знову град летів
І в бистрині прозорій та кривавій,
Не досягнувши дна, горів і тлів.

Мов шмат трухла у вулканичній лаві,
Мов на жевріючому приску лід,
Так никнули ті покручі лукаві.

Не оставав по них найменший слід,
Лиш бовдурець покрученого диму,
Що розносив задуху, згар і смід.

А молот падав раз-у-р аз, без стриму,
І р аз-у -р аз гейзіром бухав гнів,
Підсичуючи силу негасиму.

Згубився лік мінут, годин і днів.

Якийсь хаос безкрай, передсвітний
Минувшину з будучиною сплів.

А понад ним, мов дух старозавітний
Над водами,— горів огнем наказ:
Лупай скалу. Сконай, та будь несхитний !

Це був той крик, що ригав раз - у - раз
З нутра землі жалінням і мольбами
І зрубамі мертвого дому тряс.

Чим більш бридні летіло сторч лобами,
Чим більш той мур з гадючих тіл тохчав,
Чим глибші в ньому позіхали ями,

Тим голосніш той зойк страшний кричав,
Тим могутніш вдаряв огнистий молот,
Тим яскравіший блиск на ньому грав.

Ні пекла жар, ані смертельний холод,
Не спинювали дужої руки,
Ні їдь гадюк, ні труд, ні спрага й голод.

Минали дні - не дні,— віки - віки ...
Все більш і більш кришилося й кололось
Те забороло зради й тьми гидке.

І чим-раз дуж лунав підземний голос...
...І чим-раз більшими платками сніг
Лягав йому, незломному, на волос.

... І опнула міць у раменах міцних,
Вкривався зір густим серпанком втоми
І ритм б'ючок і крові в'яв і тих.

Кінчився труд. Одгоготіли громи.
Згасав огонь, що іскри сипав звіч.
Чаїлося таємне невідоме.

... Пригорбилось в'язання дужих пліч.
Пекучий біль за всохле рам'я сіпав...
Згасав пожар ... П'ялась до скоку ніч.

Та все-ж таки ще молот з рук не випав.
Бо все ще той проклятий крик землі
І лебедів і скаржився і хлипав.

Аж труд скінчивсь. Останні хроби злі
Роздавлені подохли й погоріли,
І струмись сліз заграв сріблом в руслі

І покотив плинні, прозорі брили
У далечінь, де на шатрі небес
Золотоокі зорі зореніли.

Він знав, що міць слізних огнистих плес
І молотів - сердець розкришить скелі
І кликне : Встань ! Воскресни ! День воскрес !

І встане брат* заритий в пілземеллі

І велике страждання в людському,
І ясний зір зніме на небосхил
І попливуть дні бурні та веселі.

Він знав. Та в ньому струмень творчих сил
Не прибував, а чим-раз більше танув.
І був він птах поранений без крил.

Ще раз зірвавсь, ще раз на шлях той глянув,
Яким лиш він один не мав іти,
Хоч перший тут колись до праці станув.

...Десь погасали зоряні світи...
Чоло покрив холодний піт послідний
І він зідхнув : „Ой мамо, якби ти

Побачила тепер, який я бідний“.

Львів, слідча тюрма
(Баторія)
19. VII. 21. VIII. 1926

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](http://www.gnu.org/licenses/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Arxivist
- Ah3kal

-
1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
  2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)

3. [↑](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html) <http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>
4. [↑](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium) <http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium>